

2008. április

## Jelenségnaptár

## HOLDFÁZISOK

|             |          |               |
|-------------|----------|---------------|
| Április 6.  | 03:55 UT | újhold        |
| Április 12. | 18:32 UT | első negyed   |
| Április 20. | 10:25 UT | telehold      |
| Április 28. | 14:12 UT | utolsó negyed |

## A bolygók láthatósága

**Merkúr:** A hónap első felében megfigyelésre alkalmatlan helyzetben van, 16-án felső együttállásba kerül a Nappal. Ezt követően esti láthatósága gyorsan javul, az esti nyugati ég alján kereshető. A hónap végén másfél órával nyugszik a Nap után, újabb jó láthatóságot biztosítva a megtalálásához. Készüljünk fel az észlelésre: május közepén lesz idei legkedvezőbb láthatósága!

**Vénusz:** A hónap első felében még megkereshető napkelte előtt a látóhatár közelében. A hónap elején fél órával, a végén negyed órával kel a Nap előtt. Fényessége  $-3,8^m$ , átmérője  $10''$  alá csökken, fázisa 0,95-ről 0,98-ra nő.

**Mars:** Előretartó mozgást végez a Gemini csillagképben. Éjfél után nyugszik, az éjszaka első felében látható. Fényessége és átmérője tovább csökken, előbbi  $0,7^m$ -ről  $1,2^m$ -ra, utóbbi  $7''$ -ről  $5,8''$ -re.

**Jupiter:** Előretartó mozgást végez a Sagittarius csillagképben. Éjfél után kel, feltűnően látszik a hajnali ég alján. Fényessége  $-2,2^m$ , átmérője  $39''$ .

**Szaturnusz:** Hátráló mozgást végez az Oroszlán csillagképben. Hajnalban nyugszik, az éjszaka nagy részében megfigyelhető. Fényessége  $0,4^m$ , átmérője  $19''$ .

**Uránusz:** A Nap közelsége miatt nem figyelhető meg.

**Neptunusz:** Hajnalban kel. A szürkületben kereshető a Bak csillagképben, a keleti látóhatár közelében.

## Április 13.: Praesepe-fedés

Április 13-án a kora esti órákban a Hold elfedi a Praesepét (M44), a Cancer fényes nyílthalmazát. A jelenségről a Meteor csillagászati évkönyv 2008 58. oldalán található részletes előrejelzések.

## Áprilisi meteorrajok

Április első, látványosabb meteorraja idején telihold lesz, így a Lyridákat lemossa a Hold az égről. A fényesebb rajtagokat esetleg meg lehet pillantani. A raj maximuma április 22-én lesz, előzetes számítások szerint 21-én 21:00 UT és 22-én 08:00 UT között. A legvalószínűbb időpont 05:00 UT. Újhold április 6-án lesz, így a hónap elején szinte egész éjszaka, a végén este lesz holdmentes ég. Az Antihelion (ANT) forrás a hónap folyamán a Virgo és a Libra csillagképeken halad át. A ZHR nagysága 3–4 körül alakul. Április 19-től aktív a Halley üstökös tavaszi áramlata, az Éta Aquarida (ETA) raj. Maximuma május 5-én 18:00 UT-kor lesz. A csillagkép napkelte előtt látható, így a maximum megfigyelésére nincs esély. Viszont 1–1 kőza, fényesebb rajtag 1–2 héttel korábban is előfordul, így hajnalonta érdemes kinézni az ég alá.

Két nappali raj okozhat kisebb rádiós aktivitást. Az egyik az Áprilisi Piscidák április 8–29. között. Maximuma 20-án van. A másik raj a Delta Piscidák, mely március 24-én aktív. Mindkét rajt 7–14 óra között lehet „megfigyelni”.

GyL

## Küldjön egy képet!

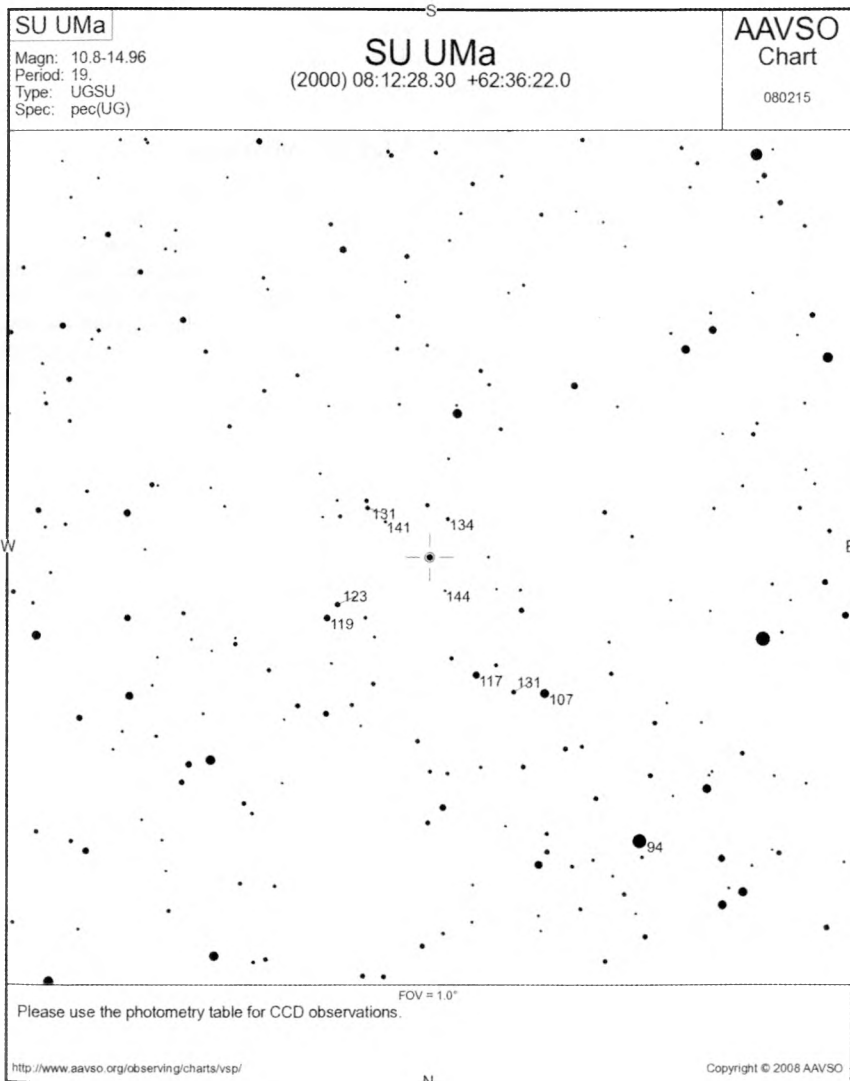
Várjuk Olvasóink felvételeit, hosszabb-rövidebb beszámolóit távcsőépítési tevékenységükről! A beszámolókat a meteor@mcse.hu címre kérjük eljuttatni.

## A hónap változócsillaga:

### SU Ursae Maioris

A törpenóvák SU UMa altípusának (UGSU) névadó objektumát éppen idén fedezte fel száz éve L. Ceraski moszkvai csillagász. A 3,4 magnitúdós omikron Ursae Maioristól alig három fokra északnyugatra található

változó minimumban 14,0–14,5 magnitúdós, míg átlagosan havonta egyszer-kétszer bekövetkező kitörései során maximumai jellegzetes kettős eloszlást mutatnak: fényes és tovább tartó kitörései 11,5–12,0 között tetőznek, halvány és rövidebb kitörései pedig ritkán haladják meg a 13,0<sup>m</sup>-s fényességet. A ritkábban jelentkező fényes maximumokat



szuperkitöréseknek hívjuk, s ilyenkor lép fel a szuperpúpok jelensége: a fénygörbén a kölcsönható kettőscsillag pályaperiódusától alig hosszabb ciklushosszú fluktuációk látszanak. Minthogy az összes SU UMa típusú törpenóva keringési periódusa 2 óránál rövidebb, a szuperpúpok is ezen az időskálán jelentkező néhány század-néhány tized magnitúdós hullámzások, CCD kamerás észlelők számára folyamatos idősor-mérésekre kiváló célpontot adva. Mint minden kataklizmikus változó, az SU UMa is egy vörös és egy fehér törpe kölcsönható rendszere, ahol a bonyolult tömegátadási folyamatok okozzák a megfigyelt fényváltozást. A szuperpúpokot feltehetően a fehér törpét övező akkréciós korong imbolygása idézi elő, s néhány UGSU csillagnál fedések is bekövetkeznek, tovább bonyolítva az észlelhető fényváltozását. Az SU UMa teljes fényváltozása végigkövethető egy 20–25 cm-es műszerrel, s a gyors változások miatt minden éjjel érdemes felkeresni a Nagy Medve orránál található csillagot.

## Mélyég-ajánlat

Április hóra a következő galaxisokat – a legkülönbélebb megjelenési formákkal – ajánljuk kedves észleelőinknek: az M109 a  $\gamma$  UMa „tövében” valamint néhány csillagvárost a fenti csillag és a  $\beta$  CVn közti vidéken: NGC 4051, NGC 4449 és az NGC 4490. Kicsit délebbre találjuk az NGC 4656, az NGC 4244, az NGC 4214 valamint az NGC 4414 jelű galaxisokat a Coma-halmaz északi „külső területén”.

(spe)

## A hónap holdkrátere

Ajánlatunk a *Maclear*-, a *Ross*- és az *Al-Bakri*-kráter alkotta derékszögű háromszög és a közeli *Maclear*-rianás. A terület a *Plinius*-kráter közvetlen közelében, attól kissé délnyugatra található. Csak a kráterekkel lesz könnyű dolgunk, mert a rianás már nehezebben pillantható meg. Ügyeljünk arra, hogy csak a három kráterre és az általuk közrefogott területre koncentráljunk (l. Mondatlas 35. térképlap). (Ggz)

(Ksl)

